

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 150. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18—, polletna K 9—, četrtletna K 450. — Za inozemstvo K 30—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadst. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer. ::

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna pettivrstica 20 vin., pogojni prostor 25 vin., poslana in razglaš 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštne proste.

Štev. 32.

V Ljubljani, v četrtek dne 13. julija 1911.

Leto I.

Klerikalni trializem.

II.

Vodja slovenske klerikalne stranke dr. Šusteršič je prvič javno izpregovoril o trializmu kot nekakem političnem programu Slovencev v debati, ki se je bila v kranjskem deželnem zboru razvila o aneksiji Bosne in Hercegovine. Klerikalcem je šlo za to, da zagovarjajo aneksijo, ki se ni zdelo vsem ljudem tako žensalno dejanje kakor Aehrenthalu. Na Dunaju so hoteli klerikalci pokazati svoje avstrijanstvo, Slovence, ki se dajo preslepiti, so pa hoteli navedeti, da govore v slovenskem narodnem interesu. Igra je bila čisto enaka kakor v delegacijah pri glasovanju o vojnem, oziroma mornariškem proračunu. Šusteršič glasuje za milbone, ker jih zahteva c. in kr. vlada, govori pa tako kakor da skrbi samo in izključno za varnost, in srečo slovenskega in hrvaškega naroda.

Kdor hoče ostati „regierungsfähig“, lahko kritizira in odklanja marsikaj, zlasti take reči, ki jih predlaga vlada proti svojim srčnim željam, komaj pričakujoča, da bodo zavrnjene. Ali nekateri reči so kakor ogenj, v katerem se preizkuša zlato. Kdor se noče za vse čase odpovedati ministriški listnici, mora pozabiti na svoje opozicijske stališče pri vojaških zahtevah in pri visokodiplomatičnih akcijah. Tudi aneksijo Bosne in Hercegovine je moral zagovarjati, kdor se ni hotel smrtno zameriti v visokih dunajskih krogih. Šusteršič in njegovi so odobraval aneksijo in celo navduševali so se zanjo. Še več! V veleizdajniškem procesu, ki je imel opravičiti Aehrenthalovo politiko, so se naši klerikalci postavili popolnoma, brez vsakega pridržka, na stran obtožbe.

Od tistega časa se ponavlja v klerikalnih „državniških“ modrovanjih večkrat beseda „trializem“. Letos hočejo to v parlamentu sprejeti v svoj program. S tem zapuščajo svojo dosedanje veleavstrijsko podlago in zapisujejo na svojo zastavo nekaj novega.

Toda kaj?

„Trializem“ je tako splošen izraz, da ne pove brez natančnejše razlage skoraj ničesar. Trializem pomenja preuredbo habsburške monarhije tako, da bo namesto iz dosedanjih dveh držav sestavljena iz treh. Kadar rabijo to besedo hrvaški „pravaši“, se vsaj od daleč ve, kaj da hočejo približno. Zedinjenje „hrvaških“ dežel v skupno državo pod habsburškim žezlom je njih cilj. Sklicujejo se na zgodovino in zgodovinsko pravo, pa segajo po argumente v čase kralja Zvonimira in jih iščejo v prstovoljni zvezi z Ogrsko in jih spravljajo na dan iz državnopravnih aktov, iz pragmatične sankcije, iz izjav in priseg habsburških vladarjev. Ali na kaj se hočejo sklicevati Slovence,

ki niso nikdar imeli samostalne države in tudi nikdar niso bili podložniki hrvaških kraljev in banov? Svoje ga državnoopravnega programa ne moremo imeti, ker nimamo lastne državnopravne zgodovine. Naša zgodovina se je davno ločila od hrvaške in je šla čisto drugo pot kakor ona.

Pravaški Hrvati si znajo pomagati. Oni razglase kratkoma vse, kar jim je jezikovno podobno, za Hrvate. Tako so jim Srbi enostavno „pravoslavni Hrvati“ — najzagriznejši starčevčanci trdijo kratkoma, da ni (!) Srbov — Slovence pa so prekrstili v „planinske Hrvate“, ne da bi jih vprašali, kaj da mislijo sami o tej rimenjavi imen.

Dokler govorijo Hrvati sami o svojem ožjem in širšem državnem pravu in razezajo idealne meje svoje države po svojem razpoloženju, ima stvar pač le nekak akad. pomen. Ali kadar govorijo Slovence o „trializmu“, ne zadošča splošna fraza, ampak se sme zahtevati popolna jasnost brez pridržkov. Mora pa se zahtevati jasnost na vsak način, če se jemlje trializem za podlago političnega programa.

Ali od klerikalne stranke nismo slišali doslej v tem oziru nič drugega kakor besedo „trializem“. To je nad vse značilno za površnost in lahkomišelnost klerikalne politike, pa tudi najboljši dokaz, da ji trializem res ni nič drugega kakor okrasek, ki naj zakrije nazadnjaško grdobno, limanico, na katero naj bi se lovili narodno gorečni kalini.

To je razvidno tudi iz poudarjanja „pozitivnega krščanstva“ v napovedanem programu, ne glede na to, da tiči tudi v tej besedi velik kos neodkritosti. Kadar govorijo naši klerikalci o krščanstvu, mislijo izključno na katoličanstvo in tudi na to ne v verskem, temveč v pristno klerikalnem pomenu. Krščanstvo je s trializmom prav tako malo v zvezi kakor z dualizmom, pa je njega naglašanje zaradi tega sumljivo tistemu, ki ne pozna naših klerikalcev, za tistega, ki jih pozna, pa je dokaz, da je takozvano „pozitivno krščanstvo“, bolje rečeno da je brezobziren rimski klerikalizem glavni namen novega Šusteršičevega kluba, trializem pa samo hinavska krinka.

Poudarjanje klerikalizma, kadar se zapisuje trializem na zastavo, je pa še izzivajoče povrh. Zakaj prebivalstvo onih dežel, ki bi za kakršnokoli trialistično sestavo prihajalo v poštev, ni izključno katoliško, temveč versko tako mešano kakor nikjer drugod v Evropi, če odštejemo Turčijo in nekatere kraje na Balkanu. Poleg katoličanov imamo na Hrvaškem, v Dalmaciji, v Bosni pravoslavne, v Bosni in Hercegovini pa mohamedance, ne glede na protestante, žide itd. V Bosni in Hercegovini so katoličani celo v manjšini. Postavljati trializem na katoliško-klerikalno podlago ni le politično neumno, ampak še bolj politično hudobno. Našim klerikalcem pa je ravno to primerno.

Občni zbor okrajne bolniške blagajne ljubljanske.

V torek, dne 11. t. m. ob 8. uri zvečer je bil v veliki dvorani „Mestnega doma“ občni zbor ljubljanske okrajne bolniške blagajne ob izredno dobri udeležbi delegatov. Zborovanje je otvoril načelnik Fran Bartl, ki je pozdravil navzoče, konstatiral sklepčnost, predstavil magistratnega svetnika g. I. Šeška kot zastopnika politične oblasti, ter imenoval za zapisničarja tajnika g. Kocmurja. Citiranje zapisnika se je na predlog delegata g. Brozoviča opustilo.

Načelnik Bartl je podal sledeče poročilo: Upravno leto 1910. se je končalo jako ugodno, kajti računski zaključek izkazuje 13240 K 30 vin. prebitka, za katero svoto se je zvišal rezervni sklad, ki je znašal koncem računskega leta 122.720 K 27 vin. Članov je bilo poprečno 7380, in sicer 5775 moških in 1605 ženskih. Največ članov 8704 je bilo 1. avgusta, najmanj 6182, pa 31. decembra. Obbolelo je 2745 članov, in sicer 2291 moških in 454 ženskih v 3155 slučajih s 60.856 bolezenskimi dnevi. Umrla je 45 članov, porodov pa je bilo 43.

Poprečno je trajala vsaka bolezen 19,3 dni in je povzročila poprečno 37 K 18 vin. stroškov.

Upravni odbor je imel 12 sej, na katerih so se rešile vse važnejše zadeve. Tudi nadzorni odbor je marljivo izvrševal svojo nalogo.

Razsodišče je imelo v poslovni dobi štiri seje. Štiri pritožbe je zavrnilo kot neutemeljene, dvema je deloma, dvema pa v celoti ugodilo.

Zdravniško službo so opravljali štiri stalni blagajniški zdravniki in štirje zdravniški specialisti, v gotovih slučajih pa tudi drugi. Omenil je tudi, da je deželni odbor povišal dne 1. julija 1910 oskrbne stroške za deželno bolnico od 1 K 90 vin. na 2 K 40 vin. dnevno za vsakega oskrbovanega bolnika. Končno izreka vsem odbornikom zahvalo za njih marljivo sodelovanje v poročilni dobi. Poročilo je bilo sprejeto.

Podrobno računsko poročilo in poročilo o računskem zaključku za leto 1910. je podal blagajnik in računovodja g. Pelan.

Iz tega poročila posnemamo, da so znašali tekoči prispevki članov 93.289 K 93 h; tekoči prispevki delodajalcev 46.644 K 96 h; globe 1.124 K 31 h; razni dohodki 4.774 K 31 h; obresti blagajniškega imetja 4.234 K 30 h.

Izdale pa je blagajna v minulem letu za bolniščino in poročniščino 60.902 K 36 h; za zdravnike in za bolniško kontrolo 21.773 K

93 h; za zdravila in zdravilske pripomočke 15.946 K 47 h; za oskrbne stroške bolnicam in za prevoze 18.687 K 36 h; za pogrebne stroške 2.124 K; za upravne stroške 15.168 K 4 h; prispevek k zveznemu rezervnemu skladu je znašal 599 K 64 h; drugi izdatki pa 1.625 K 39 h. Rezervni sklad je tekom minulega leta narasel za 13.240 K 30 h in znaša sedaj 122.720 K 27 h.

Poročilo nadzornega odbora je podal njega načelnik g. Brozovič, ki je naglašal, da je našlo nadzorstvo vse knjige in položke v redu in v soglasju z blagajno. Predlaga, da se računski zaključek odobri ter upravnemu odboru in blagajniku podeli absolutorij.

Ta predlog je bil soglasno sprejet.

Volitve v posamezne odseke so imele sledeči izid:

V upravni odbor so bili izvoljeni od strani delojemalcev: Bartl Franc, upravitelj; Lehpa mer Stefan, tipograf; Falle Josip, krojač; Hrovat Ivan, kle sar; Brozovič Jurij, krojač; Rožane Mihael, tipograf; Zorč Viktor, mizar in Hlebš Ivan, mehanik. **Namestniki so:** Sajovic Ivan, čevljar; Pogačnik Rok, mizar; Skubic Mihael, zidar in Peterlin Ivan, krojač. — Od strani delodajalcev so bili izvoljeni v upravni odbor: Zupančič Anton, knjigovez; Kmetetz Simon, trgovski zastopnik; Breskvar Josip, čevljar in Accetto Alojzij, stavbenik. **Namestniki sta** Dhi Franc, čevljar in Eberl Hugon, črkoslikar.

V nadzorstvo so bili izvoljeni od strani delojemalcev: Koželj Vladimir, tipograf; Hrovat Gabrijel, ključavničar; dr. Tomšič Josip, odv. kaud.; Krašovic Franc, tipograf; Pogačnik Mihael, mizar in Pezdirc Josip, krojač. **Namestniki nadzornikov so:** Gale Stanko, mehanik; Petelin Valentin, mizar; Zlatič Anton, mizar in Pohl Arnšt, zasebni uradnik. — **Delodajalci** so izvolili v nadzorstvo: Dinter Karol, brivec; Pristou Filip, črkoslikar in Pevalek Leopold, tiskarnar. **Namestnika delodajalcev** v nadzorstvu sta: Breskvar Anton, ključavničar in Jager Mihael, sedlar.

V razsodišče so bili izvoljeni vsi kandidati delojemalcev in sicer: Bajda Ivan, pogrebni aranžer; Goljar Jakob, mizar; Perič Ludovik, odv. kand.; Sajovic Valentin, krojač; Vehar Ivan, tipograf; Dobrajc Josip, zidar; Buck Stefan, čevljar; Franzot Anton, tipograf in Babnik Franc, kamnosek. **Namestnika v razsodišču sta:** Kramar Jernej, mizar in Zajc Franc, krojač.

Volitve so se vršile po sklepu občnega zbora z vzklikom in so bili izvoljeni vsi kan-

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

Mene, Bukina in še štiri druge so izpustili, ker je premalo — prostora! Kmalu izpuste tudi Pavla, to je gotovo! Najdalje bo sedel Vjesovščikov, črte ga močno! Neprehoma jih zmerja. Žandari ga ne morejo. Pred sodišče ga bodo gnali ali pa ga enkrat pretepo. Pavel ni neprestano prigovarja: — „pusti jih, Nikolaj! Prav nič boljši ne bodo, če jih zmerjaš!“ On pa se zadere: „iztrebim jih z zemlje kot plevel!“ Pavel se dobro drži, z vsemi enako, trdo. Prav v kratkem ga izpuste, vam pravim.

— V kratkem! je dejala mati utolažena in se prijazno nasmejala. — Vem, da v kratkem!

— Dobro je, da veste! Sedaj mi pa nalijte čaja in pripovedujte, kako ste živeli.

Dobri, pošteni človek jo je smeje gledal, in v okroglih očeh se mu je svetila mila, nekam otožna iskra.

— Zelo rada vas imam, Andruša! — je dejala mati in globoko vzdihnila; ogledovala je njegov suh obraz, smešno posejan z grmičastimi dlakami.

— Z malim sem zadovoljen... Vem, da me imate radi in da imate vse radi, zakaj vaše srce je široko!

— Ne, vas ljubim prav posebno! — je nadaljevala mati. — Če bi imeli mater, ljudje bi jo zavidali za takega sina...

— Nemara pa imam mater... — je tiho dejal.

— Veste, kaj sem danes s'orila? — je vzkliknila in naglo povedala z malimi olepšavami, kako je spravila letake v tovarno.

Andrej je začudeno razširil oči, potem se je zakrohotal, poskočil kvišku in se s prsti tolkel po glavi. Veselo je zakričal:

— Oho, to pa ni šala! To je precejšna reč! Ali bo Pavel vesel! Dobro ste se odrežali, mamica! Za Pavla in za vse, ki sede ž njim!

Od navdušenja je tleskal s prsti, žvižgal in se smejal; od veselja je ves žarel in je zbu jal v njej močan odmev.

— Ljubi moj, Andruša! — je vzkliknila, kakor da bi si ji bilo odprlo srce in iz njega so v jasnem curku brizgnile žive, tihega veselja polne besede. — Premišljala sem o svojem življenju... moj bog! Čemu sem živel?

Udarci... delo... Nič nisem videla razen svojega moža, nič nisem poznala razen strahu... In ko je Paša doraščal, ga niti nisem opazila... Če sem ga ljubila, dokler je mož bil živ, ne vem! Vse skrbil, vse misli so šle na to, da nakrmim zverino do sitega, da mu vselej ugodim da se ne razljuti, da me ne tepe, da ima sočutje vsaj enkrat... Ne spominjam se, da bi se mu smilila kdaj... Pretepal me je, ne kakor da bi svojo ženo tepel, ampak vse, ki jih je ertil... Dvajset let sem tako živel, a kar je bilo prej, se ne spominjam! Če se domišljam, vendar ne vidim ničesar! Kakor da bi bila slepa... Jeger Ivanovič je bil tu —

iz ene vasi sva... o tem in onem je govoril — spominjam se hiš, spominjam se ljudi, a kako so ljudje živeli, kaj so govorili, kaj se je temu in onemu primerilo — sem pozabila in ne vidim več! Požarov se spominjam... dveh požarov... Vse je bilo iz mene izbito, tepena duša je oglušela, oslepela...

Vzdihnila je in željno vskakala zrak kakor riba, ki jo vzdigneš iz vode; sklonila se je in nadaljevala z globokim glasom:

— Ko je umrl mož, sem se oprijela sina... a on je imel dela z vašimi stvarmi. Kako mi je bilo žal za njega... In ljubosumna sem bila... Če propada, kako naj sama živim? Koliko strahu, notranjega nemira sem prestala, in srce se mi je trgalo, ko sem premišljevala o njegovi usodi...

Umolknila je in tiho zmajala z glavo, potem pa nadaljevala s poudarkom:

— Naša ženska ljubezen ni čista!... Ljubimo, kar potrebujemo... A zdaj vidim vas... vaše hrepenenje po materi... zakaj vam bo? In drugi ljudje trpe za ljudstvo, v ječe hodijo v Sibirijo in nmirajo... mnogo jih obesijo... Mlada dekleta hodijo po noči same, po blatu, po snegu, po dežju... sedem vrst daleč prihajajo iz mesta k nam... kdo jih goni, kdo vodi? Ljubezen... Čista ljubezen. Vera... in vera, Andruša! In glej — tega v meni ni! Jaz ljubim, kar mi je blizu!

— Tudi vi ste zmojni čiste ljubezni! — je dejal Malorus in se je obrnil vstran. — Vsi ljubijo, kar jim je blizu, ampak v velikem

sreču je tudi vse daljno — blizu! Mnogo morete. Materinstvo je veliko...

— Daj bog! — je tiho de'ala mati. — Čutim, kako dobro je tako življenje. Ljubim vas... morda vas ljubim bolj kot Pašo. Oh, kako zaklenjen je... Sašenko hoče poročiti... a meni, svoji materi, tega ni razodel...

— To ni res! — je odgovoril Malorus. — Dobro vem, da to ni res! Ljubi jo in ona njega — to je res. A poročila — se ne bode, nikdar! Ona bi pač hotela, ampak Pavel neče...

— Kaj pravite! — je premišljeno in tiho dejala mati in oči so ji otožno obvisle na obrazu Malorusa. — Glejte, kako se ljudje zatajujejo...

— Pavel je izreden človek! — je tiho dejal Malorus. — Železen človek...

— Sedaj sedi v ječi! — je nadaljevala mati. — Miru nimam in bojim se... ampak ne več tako kot prej. Vse življenje je drugo kot prej... za vse ljudi mi je žal, za vse se bojim. In srce je drugo... duša je okleula oči — veselju in bridkosti. Marsičesa ne razumem, a grenko mi je in bridko, da ne verujete v boga!... A kaj hočem! Saj vidim in vem, da ste dobri ljudje! Težko življenje za ljudstvo ste si naložili, naporno življenje za resnico... Vašo resnico sem domnevala: dokler bo kaj bogatih, ne ostane za ljudstvo nič: ne resnice in ne radosti!... Tako je, Andruša!...

(Dalje.)

didati delojemalcev soglasno, oni delodajalcev pa z večino glasov; lista delojemalcev za razsodišče je bila izvoljena od celega zbora.

Pri zadnji točki dnevnega reda je podal načelnik blagajne Fran Bartl nad vse zanimiv referat o sedanjem stanju socialnega zavarovanja, na katerega se še povrnemo. Za danes se omejimo le na glavne točke poročila. Govornik je izjavil: „Socialno zavarovanje je v nevarnosti, da se zavleče ali pa pokvari tako, da bo za delavstvo absolutno nespremljivo. Sovražniki socialnega zavarovanja so na delu in industrijski svet že intrigira in ruje pri vladi, da bi uničil ali vsaj pokvaril veliko reformo, ki je stala avstrisko delavstvo toliko žrtev. Načrt socialnega zavarovanja, kakor je bil izdelan v parlamentarnem odseku, ne izpolnjuje zahtev delavstva in bolniških blagajn. Vendar pa bo sprejemljiv, če bo parlament upošteval še nekatere naše točke, kakor so se sprejele na kongresu avstrijskih bolniških blagajn, posebno glede uprave, ki mora ostati v rokah zavarovancev. Socialno zavarovanje ne sme postati korito za meščanske sinove. Odločno pa odklanjamo in protestiramo proti vsakemu poslabšanju sedanjega načrta. Kot zastopniki ljubljanskega zavarovanega delavstva protestiramo proti nakanam veleindustrijalcev. Zavarovanje, ki bi dalo zavarovancu rento v 70. letu, odklanjamo, in ravnotako rente, ki bi bile bolj podobne milošini. Bolniške blagajne bodo storile vse, da ostanejo dosežanje pravice zavarovanih delavcev nedotaknjene. Naloga delavskih zastopnikov v parlamentu pa je, da store svoje, da ostane trud delavskih sovražnikov in sovražnikov socialnega zavarovanja brezuspešen.

Izborni izvajanje, ki smo je navedli seveda le v izvlečku, je napravilo tako na prisotne člane-delojemalce kakor tudi na dejodajalce globok vtisk, ki se je izražal v splošnem odobravanju.

Ker je bil s tem dnevnim red izčrpan, zaključil je načelnik Bartl občni zbor, zahvalivši se za mnogobrojen obisk.

NOVICE.

* **Želje barona Gautscha.** Z Dunaja nam pišejo: Včeraj so se pričele napovedane konference načelnikov strank z ministrskim predsednikom. Tako se zdaj tudi ve, kakšen program ima baron Gautsch za prvo zasedanje novega parlamenta. Tako hitro kakor so poslanci mislili, ne pridejo na počitnice. Baron Gautsch namreč želi, da bi parlament zboroval vsaj štiri tedne in da ne bi opravil samo formalnosti. Rešile naj bi se navedbe po § 14. o proračunskem provizoriju pa o posojilu. Potem pa naj bi se bane na predloga popolnoma rešila in izvršilo prvo čitanje brambnih predlog, tako da bi se še pred počitnicami izročile odseki. Brambovski odsek naj bi se bavil s tem zakonom tudi med počitnicami. Militaristične zahteve naj bi tudi v novem parlamentu igrale prvo vlogo. Posebno priporočljivo pa to tudi z vladnega stališča ne bo, zakaj na Ogrskem se pripravljajo od Justhove stranke jako energičen boj proti brambni reformi, ki se najbrže prelevi v obstrukcijo in grof Khuen še ne ve, če jo bo premagal. Sicer pa brambna reforma res ni tako lepa, da bi se katerakoli demokratična stranka mogla navduševati zanjo. Če bo Gautsch silil s to rečjo, tedaj začetek ne bo srečen.

* **Po galških volitvah.** Iz Krakova nam pišejo: „Kakor poroča tukajšnji Napred, je justično ministrstvo ukazalo sodnijsko preiskavo zaradi sleparij, ki so se od „narodnih demokratov“ vršile pri volitvi sodruga dr. Mareka. Med volitvami so namreč imeli v takozvani cipški palači, kjer je bil njihov volilni lokal, 400 glasovnic z imenom „demokratičnega“ kandidata Doboszyńskiego, cel kup legitimacij, tudi 500 legitimacij iz volilnega okraja Daszyńskiego in pa — celo garderobo najraznovrstnejših kostumov, lasulj, brad itd., tako da so se volilni sleparji lahko preoblačili zdaj za tovarniškega delavca, pa za železničarja, potem za žida itd. Ko je prišla policija, je vodja tega „volilnega podjetja“ dež. poslanec Fedorowicz pobegnil brez klobuka; štirideset njegovih tovarišev so pa le zasačili. Preiskavo vodi sodnik Neusser.

* **Prince Liechtensteina** sta dunajska poslanca dr. Pollauf in dr. Waber tožila, ker je baje na nekem krščansko socialnem shodu dejal, da sta za svoj volilni boj dobila denarja od fabrikanta Friedmanna. Liechtenstein ni prišel na razpravo. Njegov zastopnik dr. Kienböck pa je pravil, da Liechtenstein ni rabil teh besed in da poročilo v krščansko socialnih listih ni bilo natančno. Razprava se je odgodila, da se zaslišijo pričje.

* **Obsojen poslanec.** Nemško-nacionalni poslanec Oskar Teufel je bil pri brnskem okrajnem sodišču obsojen na 20 K globe ali dva dni zapora zaradi žaljenja časti. V volilni borbi je mož mislil, da se smejo socialni demokrati meni nič tebi nič obrekovati, pa je v Znojmu naletel na enega, ki ni vtaknil obrekovanja mirno v žep. Ker se prične imuniteta šele takrat, ko položi poslanec obljubo, ga je sodišče lahko obsodilo.

* **Strel blaznega.** Iz Lvova poročajo: neki hiši v Kordeckega ulici je nenadoma zblaznel mlad mož in je začel skozi okno streljati na nasprotno hišo. To streljanje je imelo katastrofalne posledice. Neki prebivalec nasprotna hiše, Stanislav Obleka je bil zadet v glavo in se je takoj mrtev zgrudil. Neka druga oseba je bila težko ranjena in je izgubila eno oko. Policija je siloma udrila v stanovanje ter je po strašnem boju odpravila blaznega v umobolnico.

* **Katoliški duhovnik dr. Kirsch** v Kolinu na Nemškem, ki je bil urednik cerkvenega dela pri klerikalni „Kölnische Volkszeitung“, je prestopil na starokatoličanstvo in se hoče oženiti. Klerikalni list pravi, da ga je ta korak skrajno neugodno presenetil. To se mu že lahko verjame. Dr. Kirsch je 41 let star in je izdal mnogo cerkveno-zgodovinskih in teoloških spisov.

* **Morilec, ki hoče biti usmrčen.** Iz Frankobroda javljajo: Narednik (feldvebel) Ernest Müller, ki je pred letom dni na cesti umoril svojo ljubico, je bil pri vojnem sodišču v prvi instanci obsojen na 15 let težke ječe. Proti tej sodbi je vložil priziv, češ da mora biti kot morilec obsojen na smrt, ker hoče nositi vso odgovornost za svoje dejanje. Vojno sodišče druge instance si je prisvojilo ta nazor in je res obsodilo Müllerja na smrt. Obsojenec nikakor ni hotel vložiti prošnje za pomilostenje. Na to sta njegov oče in župnik njegovega rojstnega kraja vložila prošnjo, katero pa je cesar Viljem zavrnil. Vsled tega bo Müller izključen iz armade in usmrčen.

* **Velika železniška nesreča v Ameriki.** Torkov ekspresni vlak je med Bridgeportom in Bostonom skočil iz tira in padel trideset čevljev globoko čez viadukt. Nesreča se je zgodila vsled napačno postavljenega premikala. Šest vagonov se je tako razbilo, da so našli kose še 200 korakov od tira. Vlak je imel 150 potnikov. Šestnajst mrtvih so potegnili izpod razvalin. Skoraj nihče ni ostal nepoškodovan.

* **Vročina v Ameriki** se je vrnila. V Novem Jorku je zopet devetnajst mrtvih, sto oseb je padlo v omedlevico. V Filadelfiji je sedemnajst mrtvih. Tudi iz drugih krajev prihajajo poročila o mnogih nesrečah.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Nedolžnega se dela „Slovenec“** naenkrat kakor tisti ubogi rak, ki mu je oves kalila vodo in naivnega kakor da ne zna šteti do pet. Ker smo ga nekoliko osvrknili zaradi infamnega podtikanja, da se socialna demokracija ne briga za socialno zavarovanje, se postavlja v pozor šolskega pobiča: „Prosim, saaj nisem nič nareedil!“ In se še čudi, če imenuje človek njegove bojne manire podle. Pa vendar je podlost tega lista dosegla že vrhunec, ki se ne da več prekoračiti in zlasti odkar so minile volitve, je njegova zlobnost na najvišji potenci. To pač ne bi bilo nič, da se vsak dan drega v socialno demokracijo. S kom pa naj se bojuje, če ne s svojim nasprotnikom in s katerim nasprotnikom bolj intenzivno kakor z najnevarnejšim? „Slovenec“ si lahko izsiljuje skremžene smehljaje, s tem pa vendar ne bo mogel zatajiti, da napolnjuje svoje predale skoraj s samimi napadi na socialno demokracijo in to je menda dosti jasen dokaz, da je klerikalcem socialistični napredek že prokleto neprijeten. Ali bojevitosti mu ne bi prav nič očitati. Pač pa bi se pregrešili zopet svoje naloge, če ne bi javnosti kazali, kako tolovajski je način njegovega boja. Saj ne gre samo za njegova banditska podtikanja zaradi socialnega zavarovanja! Toda pobožni „Slovenec“ ima vsak dan kakšno podobno podlost. Dasi nimamo ne časa ne prostora, da bi jih vse zbirali, smo jih v tem kratkem času, odkar so končane volitve, že toliko registrirali, da bi jih imel marsikateri revolverski list dovolj za celo leto. Saj je še njegova današnja retirada polna podlosti. Socialnim demokratom še nikoli ni bilo treba, da bi jih klerikalci učili socialnih nalog in ko smo mi na nešteti volilnih shodih kazali, v kakšni nevarnosti je socialno zavarovanje, so lazili klerikalci z roženkrancom po deželi pa tarnali, da je vera v nevarnosti. Če pa sedaj markirajo nekake „protestne shode“, je to komedija, ki jo že davno poznamo. Dobro vemo, jda so na svetu še ljudje, ki ne znajo misliti in dokler bo kaj takih, bodo klerikalci še imeli kaj pristašev. Ali dan na dan jih je manj; zato je pa tudi klerikalna hudobnost dan na dan večja.

— **Potrjeni deželni zakon.** Cesar je sankcioniral zakon, sklenjeni po kranjskem deželnem zboru, glede na odmero šolskega prispevka ob zapušinskih razpravah, ki se vrše o na Kranjskem ležečem posestvu izven Kranjske.

— **Klerikalni poraz.** Klerikalci so dobili zopet eno po hlačah. Na južni železnici se je v skupini delavcev s proge izvršila izvolitev v delavske odbore. Volitev je končala z nesmrtno blamažo klerikalcev, ki so z vsem naporom spravili skupaj celih 8 glasov, dočim so socialno-demokratični kandidati dobili po 230 do 350 glasov. Izvoljeni so z ogromno

večino sodrugi: Rupar, Zupančič, Šušteršič, Nartnik, Oblak in Ogrin. — Če uvažujemo, da je bilo voliti šest odbornikov, vidimo, da sta za klerikalne kandidate — razen kandidatov samih — glasovala le dva delavca. Klerikalni kandidati, šest po številu, uživajo na dolgi progi od Laz do Logatca zaupanje dveh ljudi, torej pač malo zaupanje. Boljšega odgovora železničarji niso mogli dati klerikalcem, ki se zadnje čase podlo zaletavajo v njihovo organizacijo.

— **Liberalni protestni shod zoper kršenje občinske avtonomije**, je bil suočil v areni „Narodnega Doma“ dobro obiskan. Prvi govornik je bil državni poslanec dr. Vi. Ravnihar, ki se je obširno pečal z občinsko avtonomijo, rekoč, da je postala že prava pasterka vlade, ki ima eno nogo na Kongresnem trgu, drugo pa na Bleiweisovi cesti. — Drugi govornik, deželni poslanec Engelbert G a n g l, je govoril o idrijskih zadevah. Prezidava hiše št. 509 je namenjena napredku, klerikalci pa temu nasprotujejo, kar je protikulturno. V zadevi Kobalove kleti se je govornik neposredno pred podiranjem obrnil da deželnega odbornika Lampeta in Pegana ter deželnega glavarja pl. Šukljeta; slednjega je prosil, naj se s podiranjem počaka vsaj toliko časa, dokler je Kobalova mati na smrtni postelji. Prva dva sta molčala, glavar pa je odgovoril, da ne more ničesar storiti. S političnim bojkotom so se klerikalci postavili na protikrščansko stališče. Nadalje se je pečal z učiteljskim vprašanjem, in je zatrdil, da deželni šolski svet dela tako, kakor sklene slomskar Jaklič v Dobropoljah. Siromašne učiteljske vdove se pušajo na cedilu v hipu, ko se daje podpora frantičkanu! — Dež. poslanec dr. N o v a k je označil seljanji položaj na Kranjskem za ex-lux-stanje. Sedanja c. kr. deželna vlada izvršuje to, kar jej ukazuje klerikalna stranka. — Razmerje je tako, kakor da za velik del deželanov ne veljajo postavbe. — Orožje političnega bojkota se bo skrhalo. — Dr. Triller je pravil: Političen bojkot je toliko, kakor če bi se stradajočemu in žejnemu odrekla pomoč samo zato, ker je — liberelec. Če se bo kdo potapljaj, ga bo moral klerikalni poslanec, predno mu bo vrgel rešilno vrv, vprašati, če ni liberelec. Ko je katoliška francoska armada oblegala neko trdnjavo, je poveljnik vprašal papežvega legata, kaj naj stori, da bo ločil katoličane od Hugenotov. Legat je odgovoril: Pobijte vse; gospod bo že izbral svoje, da jih popelje v raj. Prav tako se bo godilo ljubljanskemu prebivalstvu. Če bodo davki za liberalce neznosni, bodo ravnotako za klerikalce. Počenjaje klerikalcev je bojkot zoper samega Kristusa, ki je krvavel na križu za svoje sovražnike. Če bodo klerikalni poslanci res izvrševali bojkot, kakor je bil sklenjen, je deželni govornik — tedaj jim moje zaničevanje! — Ob sklepu shoda je dr. T a v č a r predlagal resolucijo, ki protestira, da se je za natevno klerikalne stranke prisodila odločilna moč niti še ne vloženi pritožbi, ter tako podaljšala doba komisarijata na magistratu, proti jasnim predpisom zakona. — Na poziv, da naj ne dajo povoda številni alarmirani policiji za nastop, so se zborovalci mirno razšli.

— **Vabilo na zborovanje** vseh slovenskih učiteljskih abiturientov in abiturientk, ki se vrši dne 17. julija 1911 ob 9. uri v „Mestnem Domu“ v Ljubljani. Podpisani odbor vabi tem potom cenjeno učiteljsko, posebno pa učiteljski naraščaj na zgoraj imenovano zborovanje, ki bo za nas načelne važnosti in na katerem se bodo razmotrivala za nas najpomembnejša in najaktualnejša stanovska vprašanja. Istim potom vabimo na zborovanje tudi prijatelje učiteljskega stanu v narodu. Najvljudneje naznanjamo, da posebnih vabil ne bomo razpošiljali in so tem potom vabljeni tudi zastopniki posameznih korporacij. Na večer se priredi vrtui koncert. Podroben dnevni red objavimo pravočasno v stanovskem glasilu kakor tudi v drugih slovenskih listih. V Ljubljani, dne 10. julija 1911. — Pripravljalni odbor.

— **Nerodna sleparja.** Minuli teden sta se zopet v Ljubljano priklatila dva goljufa, ki pa še nimata dovolj prakse. Najprvo sta šla v Suttnerjevo trgovino, kjer je eden kupil nikelnasto uro, katero je plačal z drobižem. Drugi si je izbral pa obesek ter ga plačal z bankovcem za 50 kron. Ko je pograbil drobiž, je hotel na znan način spraviti tudi bankovec, kar se mu pa vsled blagajničarkine pazljivosti ni posrečilo, marveč je moral z najvljudnejšim oproščenjem oddati bankovec. Nato sta odšla v Benediktovo trgovino ter kupila gumb za 30 v in isto poskušala, kar jima pa zopet ni uspelo. Od tu sta šla v drožerijo v Selenburgovo ulico po kalodont in naletela na isto smolo, kakor preje. Nazadnje pa sta poskušala svojo srečo v Magdičevi trgovini, kjer jima pa usoda zopet ni bila mila. Že vsa obupana sta šla po Dunajski cesti na Slovenski trg. Ker sta bila zelo pazljiva, sta opazila, da ju nek gospod zasleduje in kakor plaha zajca sta odšla vsak svojo pot. Eden je srečno odnesel pete, drugi pa je zbežal v kavarno Union, kjer je šel takoj pri drugih vratih ven. Tu ga je sprejel takoj stražnik in aretiral. Pravi, da je provizijski potnik in krošnjar z urami Alojzij

Fried, da je rojen 1882. v Budjovicah in da je prišel v Ljubljano iz Trsta, kakor tudi njegov tovariš, o katerem noče nič drugega vedeti, kakor da je istotako kakor on provizijski potnik. Pri sebi je imel garderobni listek ročne torbice, katero je imel spravljeno na kolodvoru in črnovojni list. Oddali so ga sodišču.

— **Idrija.** Novo izvoljeno starešinstvo mestne občine idrijske ima dne 13. t. m. ob 9. uri dopoldan v županovi sobi svojo prvo sejo, ki ima razpravljati o celi vrsti važnih vprašanj. Isti dan, eno uro pozneje pa se vrši zaobljuba novega starešinstva v roke okrajnega glavarja.

— **Prva javna seja** novega občinskega odbora se vrši v petek, dne 14. t. m. ob pol 9. uri zvečer v mestni dvorani v Idriji. Spored seje je: 1.) Volitev posameznih odsekov. 2.) Sprejem v občinsko zvezo. 3.) Prošnje strank. 4.) Slučajnosti.

— **Velik javni ljudski shod** se vrši v nedeljo, dne 16. t. m. ob 9. dopoldan v pivarni pri „Črnem orlu“ v Idriji. Vspored: 1.) Političen položaj v Avstriji in potreba organizacije. 2.) Slučajnosti. Poroča sodrug Vekoslav Mrak, urednik „Rudarja“. Delavci-rudarji in somišljeniki, pridite vsi!

— **Vabilo na javno predavanje**, ki se vrši v soboto, dne 15. t. m. ob 9. uri zvečer v prostorih rudarskega društva v Idriji. Predaval bo sodrug Vekoslav Mrak, urednik „Rudarja“ iz Zagorja o pomenu mladinske in strokovne organizacije. Predavanje je v prvi vrsti namenjeno naši mladini, ki naj se ga polnoštevilno udeleži.

— **Delavsko kopališče.** Rud. erar je razpisal delo nove stavbe v žgalnici, kjer namerava napraviti novo, moderno kopališče za delavce.

— **Preureditev pivarne pri „Črnem orlu“.** Tolikokrat od gosp. dvornega svetnika Billeka obljubljena in od c. kr. ministrstva dovoljena preureditev pivarne pri „Črnem orlu“ še sedaj počiva. Radovedni smo, kje tiči vzrok? Ne moremo si misliti, da bi zavlačeval predstojnik našega rudnika, ker ga vendar poznamo, da je dosedaj še vselej svoje obljube izpolnjeval.

— **Občinske zadeve v Ilirski Bistrici.** Naša občina je sedaj brez vsacega gospodarja. Dosedanji občinski gospodarji so pri zadnjih volitvah, kakor smo že poročali, klavirno propadli in vložili proti izidu prav jalov in neutemeljen rekurz, katerega pa deželna vlada še do danes ni rešila. Dosedanji trški župan in zastop bi pač moral še nadalje voditi občinske posle, a ti gospodje se za občinsko gospodarstvo skoro prav nič ne brigajo. Župan stoji na stališču, da ga stvari nič ne brigajo sedaj, ko so občani izvolili nov odbor. Dobro; ravno za to pa je naravnost brezvestno vlagati proti izvolitvi pritožbo. To ravnanje pa jasno kaže, da so občani imeli prav, da so izbrali drug odbor, kateri se bo brigal za občinske koristi. Stari odbor ne-le da je samo lenaril, sedaj z rekurzom brani celo novemu odboru, da bi se že konstituiral in se oprijel zastalega dela v trgu. — Na deželno vlado pa apeliramo, da kar najhitreje pove pritožnikom, da so se s svojim rekurzom le osmešili.

— **Ilirska Bistrica.** Naročnik nam pišejo: Oni gospod finančni respicijent, ki je 30. junija inventiral popoldne po tobakarnah tobačne zaloge, se je obnašal dokaj osorno. Hoteli smo nakupiti večjo množino cigar in cigaret, pa je respicijent ukazal, da nam jih mora prodajalka zaračunati po dražjih cenah, ki so stopile v veljavo še le dne 1. t. m. Respicijentu smo sicer obrazložili neopravičenost njegove zahteve, vendar se ni dal pregovoriti, vsled česar nismo ničesar kupili. Gospoda respicijenta za sedaj samo na tem mestu pokarimo, prihodnjic pa bomo drugače nastopili.

— **Iz Kovorja pri Tržiču.** 13. junija so bile državnoboske volitve v naši občini. Pri skrutinju so gg. člani volilne komisije videli, da je precej listkov na sohr. dr. Ant. Dermoto. Ko so jih že 15 za Dermoto našli in videli, da jih je še precej — ko so nazadnje dobili številko 34 — so se kar zgražali, in od te groze tri razveljavili. (Gospod župnik je hotel kar vse razveljaviti!) Med seboj so se pa jeli prepirati; Kovorjani so vpili: Bistrica jih je dala; Aljančič, poštar in gostilničar v Bistrici, hud klerikalec je pa trdil: „Bistrica že ne, saj imam vse pod komando, sem vsem popisal.“ Verjamemo, da bi gospod Aljančič rad to storil, in da je vsled svojih debelih bukev, kjer ima osminke litra vpisane, veliko glasov Pogačniku „pridobil“. Vseh pa ni! — Brez zamere, rdečkarji rastemo!

— **Utonil je v Savi** pri Ribnem poleg Radovljice 6letni sin posestnika Ivana Kozlja v Ribnem. Šel se je kopat s tremi tovariši na vaško kopališče. Nepraviden je začel v pregloboko, deročo vodo, ki ga je odnesla. — Njegovi tovariši so leteli takoj v vas po pomoč, toda rešile so prišli prepozno. Iz vode so potegnili že mrtvega dečka.

— **Z bajonetom po glavi** je udaril v Besnici pri Kranju nek vojak na dopustu posestnikovega sina Matevža Sevnika in ga nevarno ranil Sevnika so danes pripeljali v deželno bolnišnico.

Stajersko.

— **Občinska seja v Trbovljah.** V soboto dne 15. t. m. se vrši ob 2. uri popoldne seja občinskega odbora z dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika zadnje seje. 2. Poročila predsednika. 3. Prošnja Alojzija Pintarja za podelitev gostilniške koncesije v Sv. Lenartu (poroč. g. T. Roš). 4. Prošnja Frana Murna za podelitev gostilniške koncesije v Lokah (poroč. g. Goropevšek). 5. Prošnja konzumnega društva rudarjev v Hrastniku za podelitev gostilniške koncesije omejene na ude (poroč. g. Počivavšek). 6. Prošnja orožniške postaje v Hrastniku za napravo vodovoda (poroč. g. Leiller). 7. Poprava zvonika župne cerkve v Trbovljah (poroč. g. Šribar). 8. Prošnja rudarja Fran Eržena za dovoljenje izvrševanja gostilniške obrti. 9. Imenovanje občinskega redarja (poroč. g. Krammer). 10. Vabilo veteranskega društva k udeležbi blagoslovljenja zastave. (Opomba: Slovenska občina bo napravila za patriotske burke klerikalno-liberalnim nemškimi veteranom velik poklon). 11. Prošnja Antona Peraza dovoljenje gostilniške koncesije v Lokah (poroč. g. Počivavšek). 12. Več prošenj za sprejem v občinsko zvezo. 13. Nasveti in želje. O izidu seje bomo poročali.

— **Otroče truplo so našli** v predoru pri Ponikvi ob južni železnici. Gre se za šest mesecev staro žensko dete. Najbrže ga je vrgla brezsrčna mati v temini iz vlaka. Preiskava je v teku.

Koroško.

— **K umoru Kobentarja.** V torek so izpustili iz preiskovalnega zapora Miho Nagele, po domače Močnika, ki je bil na sumu, da je ustrelil gozdarskega praktika Kobentarja. Nasproti so pa orožniki aretirali zopet več novih osumilcev v Rožni dolini.

Goriško.

— **Gorica.** Člani, ki so bili izvoljeni v izvrševalni odbor krajne organizacije Gorica, se vabijo na prvo sejo, ki bo v nedeljo, dne 16. t. m. ob 10. zjutraj v prostorih „Delavskega doma“, ul. Tre Be štev. 16, I. nadst. Dnevni red: Konstituiranje odbora in raznoterosti. Naj nihče ne izostane!

Trst.

Hrupna seja v tržaškem mestnem svetu.

Trst, 9. julija 1911.

Pretečeni petek je imel tržaški mestni svet sejo. Na dnevnem redu je bil tudi predlog šolskega odseka o zgradbi poslopja za novo italijansko gimnazijo na zemljišču ex Basevi.

To priliko so uporabili slovenski mestni svetovalci, da še enkrat označijo in opravičijo zahteve Slovencev na šolskem polju. Govoril je dr. Wilfan, ki so ga ital. nacionalci med govorom neprenehoma motili z medklci. Prečital je resolucijo, ki je bila sprejeta na shodu v Narodnem domu, zavzemal se je za narodno avtonomijo in kompromis. Dokazal je, da imajo tržaški Slovenci, katerih množina v Trstu je razvidna iz ljudskega štetja in zadnjih volitev, do v resolucijo navedenih zahtev pravico. In dokler se te zahteve ne bodo rešile, bodo slovenski narodni poslanci glasovali tudi proti predlogu šolskega odseka, ki zahteva za zgradbo nove ital. gimnazije preko 800.000 kron.

Pred glasovanjem je dr. Wilfan zahteval, naj se konstatira sklepčnost seje.

In ko je podžupan Riechetti, ki je predsedoval, naštel samo 40 navzočih mestnih svetovalcev, je moral konstatirati, da je seja nesklepčna.

Svet. Ravasini je predlagal 10 minut odmora. Bržkone so ital. poslanci imeli namen poslati še vsaj po enega poslanca. Toda slov. svetniki so to nakano uvideli, pa so zapustili dvorano in je moral podpredsednik seje zaključiti vsled nesklepčnosti.

Samo po sebi se razume, da si nismo s slovenskimi nacionalci edini glede načina, po katerem naj se dela v doseg opravičenih zahtev tržaških Slovencev. Kakor dosedaj, vstrajamo še vedno na stališču, da vsi mali narodi pridemo do vseh svojih pravic le z demokratiziranjem volilnih zakonov, potem katerih bo mogoče nadomestiti sedanje protiljudske večine v mestnih svetih in deželnih zborih z demokratičnimi večinami, ki ne bodo odrekale več narodom, kar jim gre po naravnem pravu. Tako bi n. pr. potom splošne in enake volilne pravice s proporcionalnim sistemom v Trstu prišlo v mestni svet toliko solialno demokratičnih in slovenskih narodnih poslancev, da bi bili skupaj v večini, kadar bi se glasovalo o slovenskih kulturnih zadevah. Zakaj da so tudi italijanski socialni demokrati za slovenske šolske zahteve, so dokazali že neštetokrat in dokazal je s svojo izjavo sodrug Senigaglia, ki jo je podal ravno v tej seji mestnega sveta v imenu stranke.

Sodrug Senigaglia je izjavil, da bodo socialisti glasovali za vsak predlog, ki mu je namen pospeševati šolstvo.

Zato bodo glasovali tudi za predlog šolskega sveta glede zgradbe nove ital. gimnazije.

Po velikem delu se pa strinja z izvajanjem dr. Wilfana. Tudi mi protestiramo proti vladi, ki v Trstu ustanavlja nemške šole mesto italijanskih in slovenskih. Želi si narodno avtonomijo in je prepričan, da bo za oba narodnosti bolje, ako se doseže narodni kompromis.

Sedaj imajo take naše izjave v mestnem svetu seve samo moralen pomen. Zakaj gotovo je, da ako bi prišel v mestnem svetu na glasovanje predlog za slovenske šole, bi zanj glasovali samo slovenski narodni in socialno demokratični poslanci. In tak predlog bi fatalno propadel, ker bi proti njemu glasovali ital. nacionalci, ki imajo v rokah absolutno večino.

Resnica je, da bo tržaški mestni svet dovolil mestnim Slovincem šole šele tedaj, kadar ne bo v njem več italijanske nacionalistične večine.

To je mogoče odpraviti samo s splošno in enako volilno pravico na podlagi proporcionalnega sistema. Do te pa ne pridemo brez socialne demokracije. In sicer celokupne avstrijske socialne demokracije, edine stranke v državi, ki z močjo združuje tudi dejstvo, da najbolj čuti in priznava potrebo takega volilnega sistema in ki ima po vseh delih države enake interese.

In ako ital. nacionalci ne izpremenijo svoje dosedanje taktike napram Slovincem (o čemur zopet dvomimo), je veliko ložja in krajša pot do večkrat imenovanega volilnega sistema kakor tista pot do naših pravic, po kateri hodijo že desetletja in desetletja tržaški narodnjaki.

To naše naziranje glede taktike, ki je v nasprotju s taktiko slovenskih narodnjakov, ne prejudicira seveda dejstva, da smo edini glede slovenskih šolskih zahtev in ne bomo narodnjakom nič nevoščljivi, ako bodo dosegli s svojo taktiko vsaj majhen del tega, kar je naša skupna zahteva.

— **Izlet v Ljubljano.** Agitacija za izlet v Ljubljano je velika. Odbor nam poroča, da se poleg godbe ital. socialistične mladine in pevskega zbora „Ljudskega odra“ udeležijo tudi pevski zbori drugih naših društev. Nabrežinski sodrugi se udeležijo korporativno z zastavo. Tržaški zidarji pridejo tudi korporativno z zastavo. Izlet se vrši ob vsakem vremenu. Vlak odide iz Trsta ob 4. uri 40 minut zjutraj, se ustavi samo v Nabrežini in dospe v Ljubljano ob 8. in 40 minut. Iz Ljubljane pa odidemo ob 9. in pol zvečer. Izletniki bodo imeli torej priložnost počivati pred odhodom in tudi po povratku jim bo ostalo časa za počitek, zakaj v Trstu bomo že v ponedeljek ob četrta na dve zjutraj.

— **Nekoliko odgovorov.** Nedeljska „Edinost“ prinaša zopet dolgo klobaso v članku „Demokratizem dr. Gregorina in list „Zarja“. Pol stoletja je prebil dr. Gregorin, pravi „Edinost“, in šele 20. junija 1911 je postal dr. Gregorin demokrat po zaslugi socialne demokracije, kateri je baje „ukradel“ program. Ako bi bil dr. Gregorin sploh kdaj demokrat, bi pol. društvu „Edinost“ nikdar ne pristopil. Pol. društvo „Edinost“ goji ravno tako frakastvo, kakor kranjski liberalci. To se je ne samo izkazalo, temveč že neštetokrat dokazalo. Dr. Gregorin ima v demokratizmu zaprtro knjigo. „Edinost“ vzklika ironično, da je dr. Gregorin ukradel program soc. demokratom, in dalje, da je poleg socialno demokratične, stranka, kateri pripada dr. Gregorin, najbolj demokratična, ker obstoja po 80% iz proletarcev. Ne vemo, kdo je lagal, ali „Edinost“ ali dr. Gregorin. Dr. Gregorin je na Krasu (Zgonik Barka) do zadnje pičice pobral program social. dem. ter izjavil, da ne pripada nobeni stranki. Dejal je, da je le poznavatelj kraške bede in da je treba iti sredpot strankarskih programov. Kaj je torej res? Ali pripada dr. Gregorin stranki tržaške „Edinosti“, kakor trdi slednja, ali pa je res, da dr. Gregorin ne pripada nobeni stranki. Tu je nasprotje v trditvah, izvršeno vedoma. Kdor pa vedoma neresnico govori ali piše... In če je g. dr. Gregorin sam zapisal to nasprotje, potem nam je žal, da ga na stara leta tepe nelojalnost. „Edinost“ pravi, da je v stranki, kateri pripada dr. Gregorin, 80 odstotkov proletarcev in da je radi tega ta stranka demokratična. Ker je tu treba več prostora, prosimo gospo „Edinost“, naj nam dovoli poznejši odgovor, katerega ji še v eni prihodnjih številkih posvetimo. Tetka pravi nadalje v svojem velikem začudenju, da socialni demokratje nimajo monopolna na ljudske zahteve, kakor je na pr. starostno zavarovanje delavcev, dveletna vojaška služba, razdolžitev kmetijskih posestev. Prav ima. Mi nočemo monopolna na ljudske zahteve. Nepošteno pa je, ako liberalci trdijo, da je njihova zasluga to, kar smo de facto dosegli mi.

— **Sv. Križ pri Trstu.** Naše godbeno društvo „Lira“ priredi v nedeljo, dne 16. t. m. ob 5. popoldne tombolo na javnem trgu v Sv. Križu. Srečke stanejo 40 vin. Dobitki so sledeči: činkvina 100 kron, tombola 200 K. Čisti dobiček je namenjen v korist temu dru-

stvu. Sodrugom priporočamo, da na 16. t. m. obiščejo kriške sodruga!

— **Svoje dete zastupila in sežgala** je v Trstu Matilda Hambrusch, doma v Grabštanju v celovski okolici. Zastupljenega otroka je najprej zavila v papir in ga potem zaprla v svoj kovčeg. Dva ali tri dni je imela truplo v kovčegu in si med tem poiskala novo službo, ki jo je dobila v ulici Giuseppe Gatteri št. 9. Policija je našla, ko je preiskovala kovčeg, perilo in obleko, krvave madeže, sledove strupa oziroma kisline in našla je tudi nekaj — pepela. Prva dejstva kažejo na to, da je Hambruscheva zastupila svoje dete, najdeni pepel pa je pokazal, kam je izginilo trupelce. Največja verjetnost je, da se je Hambruscheva hotela iznebiti mrtvega otroka in popolnoma skriti sled. Vzela je pač, ko se je čutila popolnoma varno, trupelce iz kovčega, je položila med drva in premog v štedilnik in je tamkaj sežgala. Za spomin pa si je ohranila ali ves, ali pa vsaj nekaj pepela svojega zastupljenega in sežganega otroka.

Umetnost in književnost.

„Slovenec“. Načrt slovenske socialne zgodovine. Podaja dr. Dragotin Lončar. (III. zvezek Knjižice političnih in socialnih spisov.) Cena 1 K. — Marljivi profesor dr. Lončar je zopet napisal znamenito delce „Slovenec“, ki ga je izdala v komisijonelni založbi Delavska tiskovna družba v Ljubljani. Za „Političnim življenjem Slovencev“ krasni spis „Dr. Janez Bleiweis in njegova doba“ in sedaj zopet „Slovenec“, ki naj tvorijo načrt slovenske socialne zgodovine! Knjižica obsega 68 strani zgoščenega gradiva, ki obravnava prazgodovino Slovencev, njih pagansko življenje, pokristjanjenje, položaj kmetskega slovenskega, turške napade, katoliško cerkev in reformacijo, kmetijske upore (boje za „staro pravdo“), janzenizem in narodni preporod.

Vsak jo bo bral s pridom. Podala mu bo nad vse poučno skico socialnega položaja Slovencev od prvih dob sem. — O delu samem izpregovorimo še obširneje.

— **Odborova seja „Matica Slovenske“ dne 5. julija.** Odbor čestita I. podpredsedniku vitezu pl. Grasselliju. — Načelstvo tehniškega odseka prevzame društveni predsednik. Na požeških slavnostih v spomin pisateljem Babukiću, Jurkoviću in Tomiću je Matica zastopal predsednik. — V prevode iz svetovne književnosti se sprejmejo „Zapiski iz mrtvega doma“ (Dostojevski). Nekateri rokopisi se zavrnejo; sprejme se spis „Črna smrt“. O študiji „Življenj starih Slovanov v IX. in X. stoletju“ se bo definitivno skl. palo prihodnj. O častnih nagradah se bo odločevalo, ko bodo vsi konkurenčni spisi ocenjeni. — Matici se ponuja spis o avijaciji. — V spomin 30letnice Jurčičeve smrti bo Matica izdala Jurčičevo spomenico, ki jo bo uredil društveni predsednik. — Knjige za l. 1911. so vse prirejene za tisk. — Doslej je poslalo članarino le 45 poverjenikov, plačalo pa 1100 članov (g. mini-t. svetnik dr. Ivan Žolgar je pristopil kot ustanovnik). — Društvena hiša se tekom tega poletja popravi.

— **Zemljevid „Matica Slovenske“.** Vsem naročnikom tega zemljevida naznanjamo, da je bil zemljevid v rokopisu že izdelan pred poldrugim letom, da pa še ni izšel vsled tiskarsko tehniških ovir.

Gospodarski pregled.

— **** Sladkor je zopet dražji.** Odbor sladkornega kartela je zopet zvišal ceno sladkorja za dve kroni pri 100 kilogramih. Meterski stot sladkorja stane franko Dunaj 41 K. Sladkorni kartel je v zadnjem polletju že vpetič zvišal sladkorne cene; prebivalstvo je na milost in nemilost izročeno sladkornim baronom, ki čisto samovoljno in o belem duevu izmikajo konsumentom vinar za vinarjem; meščanska vlada mirno gleda to brezobrazno rokovanjstvo in niti z mezinem ne gane.

— **** Konzumno društvo za Ljubljano in okolico r. z. z. o. z.** — Na razna vprašanja, tičejoča se kons. društva odgovarjamo: „Kons. društvo za Ljubljano in okolico“ je ločeno in razlikovano od „prvega delavskega konzumnega društva v Ljubljani“, ki je klerikalno. „Konzumno društvo za Ljubljano in okolico“ je mlad zavod: ustanovljeno je bilo septembra meseca leta 1908. Do danes ima že 1480 članov in 8 prodajal: tri v Ljubljani (Sodna ul. 4, Krakovski nasip 10 in Bohoričeva ul. 12), eno v Sp. Šiški (v svoji hiši, kjer je tudi skladišče), eno na Glincah (obč. Vič), eno v Trzinu na Gorenjskem, eno na Savi, eno na Jesenicah na Gorenjskem. — Pristopi lahko vsak. Pristopnina znaša eno krono, delež pa 30 kron, ki se lahko ali takoj vplača ali pa v obrokih plačuje. Pristopi se lahko v pisarni v Ljubljani, Šelenburgova ulica 6, II. nadst. ali pa v prodajalnah. — Na čelu društva je načelstvo, ki sestoji iz 5 mož, in nadzorstvo, ki sestoji iz 12 mož. Društvo ima že uslužbenih 25 oseb (10 moških, 15 ženskih). — V prodajalnah se dobi v vsakem oziru dobro sveže blago. Dokaz za to je pač današnje število članov. — O svojem delovanju v l. 1910. je izdal

društveni predsednik ravnatelj sodrug Anton Kristan „Zadružni koledar za l. 1911“, ki ga na zahtevo vsakdo dobi v društveni pisarni v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II. nadst.

— **** Smotri mednarodnega železarskega kartela.** Mednarodni zbor železarskih velekapitalistov, ki se je minuli teden vršil v Bruslju, je naročil posebni komisiji, da skuša doseči mednarodno pogodbo železarskih podjetnikov. Pogodba naj obsega ne le cene in omejitve medsebojne konkurence, temveč tudi „regulacijo“ mezd. Slovensko se to pravi: Železarski kralji se združijo s posebno pogodbo, da bodo laglje iz kože devali kupovalce železa in železnih izdelkov in da bodo še izdatnejše krajsali mezde železarskemu delavstvu.

— **** Mednarodni pregled o letosnjem stanju letine.** Mednarodni poljedelski zavod je objavil včeraj naslednje številke o stanju letošnje letine v odstotkih (100 pomenja normalno letino): V Franciji: pšenica 95-9, žito 90-8, ječmen 103-7, oves 101-9. V Kanadi: pšenica 113, oves 104-2. Na Francoskem je letina v splošnem zadovoljiva. Na Ogrskem (od katerega zavisi cena kruha pri nas) slabjša kot navadno.

— **** Osrednja zveza konzumnih društev v Nemčiji.** Konzumnih društev je bilo leta 1910. 1109, ki so štela milijon 171 tisoč in 763 članov. Letni promet je znašal okroglo 400 milijonov kron, v lastni režiiji so producirala za 65 milijonov kron najraznovrstnejšega blaga. Čisti dobiček je znašal 33 milijonov kron, ki so ostali v delavskih žepih, namesto da bi romali v blagajne trgovcev. — Delavskih proizvajalnih združenj je bilo 40 z 8919 člani. Čisti dobiček je znašal pri letoem prometu 10 milijonov kron okroglo 300 tisoč kron. — Velenakupna družba je štela 675 članov; njen promet je znašal 105 milijonov kron. — Vrednost blaga, ki ga delavske gospodarske organizacije proizvajajo v lastnih podjetjih, je poskočila na dobrih 17 odstotkov vsega blagovnega prometa in dosegla 65 milijonov kron. — Z drugimi besedami: za 64 kron blaga, ki ga je vsak član konzumnih organizacij porabil, so konzumna društva proizvajala v svojih tovarnah. V konzumnih obratih je bilo vpsolenih 2576 oseb, v prodajalnah pa 13.827 uslužbencev. Imetje konzumnih društev je v minullem letu znašalo ogromno vsoto 48 milijonov kron.

Delavsko gibanje.

— **Stavka kovačev, kolarjev in lakirarjev na Sušaku in Reki.** Kovači, kolarji in lakirarji so 2. t. m. predložili delodajalcem svoje zahteve: vvedbo deveturnega delovnika in 20-odstotno izboljšanje mezd. Ker delodajalci na predložene zahteve niso odgovorili, so delavci 10. t. m. ustavili delo. Sušak in Reka sta za omenjene stroke zaprta.

— **Štrajk ključavničarskih pomočnikov v Zagrebu** traja že pet tednov in bo najbrže še dolgo, ker se ne udajo ne mojstri, ne pomočniki. Mojstri delajo sedaj samo z vajenci. 28 pomočnikov je minolo soboto zapustilo Zagreb.

— **V Budimpešti** so stopili pekovski delavci v ponedeljek v vseh delavnicah v stavko, izvzemši štirideset podjetij, v katerih so se gospodarji pobotali s pomočniki. Ostali mojstri so se kmalu prepričali, da jim trma ne koristi. Včeraj je že prišla brzajavna vest, da je stavka končana.

— **Stavbinska stavka v Parizu** je malone splošna. Vseh v Parizu zaposlenih stavbinskih delavcev je sedaj 25.000, izmed teh jih je 20.000 stopilo v stavko. V pariški okolici je približno 13.000 zidarjev, stavka pa jih dobra tretjina. Po vojašnicah je vojaštvo v pripravi.

— **Mornarska stavka.** V Hullu je stavka končana, ker so podjetniki povišali plače. — Iz Ymuidena javljajo: Ko je za Hamburg namenjeni parnik „Alster“ skušal priti na odprto morje in se peljal mimo ladje „Rystroom“, na kateri je bila vojaška straža, je ta pozvala mimo vozečo ladjo, naj se ustavi. Ker so to ni takoj zgodilo, so oddali z „Rystrooma“ dvanaest strelav nanjo. Vojaki na „Rystroomu“ so mislili, da so na „Alsteri“ stavkujoči mornarji (!).

— **V Saragosi na Španskem** je v ponedeljek izbruhnila generalna stavka.

ZADNJE VESTI.

Informativni razgovori Gautschevi.

Dunaj, 12. julija. Danes je imel ministrski predsednik baron Gautsch daljše razgovore z dr. Comićem za klerikalne Italijane, z dr. Pitacoom za italijanske liberalce, z Lazarskim za „poljsko kolo“, z dr. Ivčevićem, z dr. Ribaršem, z dr. Laginjo, z dr. Sušteršičem, dalje z Wassilko za Rusine. Vsi ti razgovori imajo predvsem informativen značaj; poučiti voditelje posameznih parlamentarnih skupin o namerah vlade, o njenem delovnem načrtu. Vsi doslej zaslani parlamentarci niso mogli baronu Gautschu podati nobenih obveznih obljub, ker se klubi deloma niti

Naročajte, ponudite, zahtevajte in pijte samo Tolstovrško slatino, ki je edina slovenska ter najboljša zdravilna in namizna kisljaka. Od vsakega zaboja plača podjetje v narodne namene in organizacije 20 v, kamor naročnik določi. **Naslov: Tolstovrška slatina, pošta Guštanj, Koroško,** kjer je tudi gostilna, letovišče in prenočišče. **Svoji k svojim!**

konstituirali še niso; pač pa so vsi izražali vladnemu načelniku željo, da bo poletna sezona zelo kratka in da naj brambor in banano predloži obravnava zbornica še le v jesenskem zasedanju.

Italijanska fakulteta.

Dunaj, 12. julija. Poleg drugih voditeljev strank so danes tudi zastopniki „Unio latina“ konferirali z ministrskim predsednikom. Italijani so svoje stališče do vlade napravili odvisno od okolnosti, da pride predlog italijanske fakultete še tekom poletnega zasedanja na doevni red v plenumu zbornice. Gautsch jim ni mogel tega odločno zatrditi, pač pa je izjavil, da se to zgodi v jesenskem zasedanju in da bo takrat vprašanje italijanske pravne fakultete definitivno rešeno.

Dr. Soukup se odtegne pol. delovnjaku.

Praga, 12. julija. Bivši socialno-demokratski poslanec sodrug dr. Soukup, ki je pri zadnjih volitvah podlegel, je po poročih meščanskega časopisa odklonil ponudbo poslanca Klička in Svecenega, ki sta njemu v prilog hoteli odložiti svoj mandat, češ da se umakne iz političnega življenja.

Hrupni prizori v ogrski zbornici.

Budimpešta, 12. julija. V današnji seji je zbornica izrekla razdejanemu Kečkemetu svoje sožalje; poslanci so odstopili enodnevnice dijete porušenemu mestu. Do silnega hrupa je došlo med govorom posl. Hocka, ki je ob grovitem pritrdjevanju skrajne levice prijemal vlado zaradi njene popolne pasivnosti ob potresni katastrofi. Med večino in maršino bi se bil vnel kmalu pretep ob stavku, da si ministrski predsednik pač misli: naj se zemlja trese, samo da se moj ministrski stolček ne omaje.

Maroška afeta.

Pariz, 12. julija. Nemško-francoska predpogajanja o maroški aferi bodo trajala 8 do 14 dni pod absolutno tajnostjo. Vršila se bodo hkrati v Berlinu in v Parizu.

Enoten češki klub meščanskih poslancev.

Praga, 12. junija. 10 čeških meščanskih poslancev je ostalo izven češkega kluba; sedaj se vrše pogajanja, da vstopi tudi teh 10 poslancev v skupen češki klub, težave so le zastran dr. Stranskega in Zahradnika, ki jih češki klub neče sprejeti. Če se vstop izvrši, bo obsegal češki klub vse češke meščanske poslance in štel 82 članov.

Antimodernistična prisega v Nemčiji.

Berlin, 12. julija. Do 1. julija so položili vsi profesorji na katoliških fakultetah antimodernistovsko prisego razen dvanaestih.

Albanska vstaja.

Cetinje, 12. julija. Turški poslanik je črnogorskemu vnanjemu ministru predložil noto, s katero se podaljšuje rok za povratek upornih Malisorov za dvajset dni, proseč ga, da razglasi to vsem v deželi bivajočim Albancem.

Volitve v redno sobranje.

Sofija, 12. julija. Volitve v redno sobranje se vrše 28. avgusta. Opozicijske stranke so sklenile med seboj volilni kartel in razvijajo po celi deželi velikansko agitacijo; vendar je vladna zmaga precej gotova.

Pomiloščenje srbskih zarotnikov.

Cetinje, 12. julija. Kralj je pomilostil v veliki zarotniški pravdi l. 1909. v dosmrtno ječo obsojene Srbe.

Velika dinamična katastrofa.

Frankobrod ob Meni, 12. julija. Danes se je zgodila eksplozija dinamične tovarne v Würgendorfu. Deset ljudi je ubitih, dvajset težko ranjenih, in je le malo upanja, da ohranijo življenje. Človeška trupla so strahovito razmesarjena; celo v bližnjem gozdu so našli posamezne človeške dele. Dveh trupel doslej še niso izsledili in so najbrž na drobne kose raztrgana. Kaj je bil vzrok eksplozije, se še ne ve.

Gledališče zgorelo.

Vladivostok, 12. julija. Tukaj je zgorelo leseno gledališče. V sled mirnosti igralcev ni med občinstvom nastala panika in so se vsi navzoči rešili.

Iz Mehike.

Novi Jork, 12. julija. Vlada je ustavila z odlokom na drž. pravdnštva vse politične pravde in odpravila od bivšega predsednika Diaza ustanovljeno vojno pravo. Stroški dvehletnih revolucijskih bojov za državno blagajno znašajo 34 milijonov.

Osaka, 12. julija. Včeraj so se vršili iz političnih razlogov veliki spopadi; demonstrantje so vdrli v več hiš in so se razkropili šele, ko je vojaštvo na nje streljalo.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Učenca

sprejme v trgovino z mešanim blagom
Štefan Lapajne, Spodnja Idrija

Tobakarne ozir. prodajalne
„Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.

Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.

Moze, ulica Miramar 1.

Magnolo, ulica Belvedere

Kovač Antonija v Sv. Križu.

Gostilna Internacional, ulica Giovanni Boccacio št. 25.

Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).

Pipan, ulica Ponte della Fabra.

Gramaticopulo, Piazza Barriera.

Bruna, ulica del Rivo.

Raitinger, Riva Grumola št. 20.

Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.

Zapomni ne zabl:

Bolan ali zdrav,
Le „FLORIAN“ rabi,
Želodcu bo prav!

je krepčilo želodca,
potrebno v vsaki skrbni hiši!

Ljudska kakovost liter K 2-44.
Kabinetna kakovost „ „ 4-80.
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Malo reklame

Veliko izbire

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10

Nizke cene

Restavracija „International“
na Resljevi cesti št. 22
v neposredni bližini južnega kolodvora.

Vedno sveže pivo, dobra dolenska vina kakor tudi gorka in mrzla jedila.

Na razpolago je vrt s kegljiščem in vsi slovenski, nemški, italijanski delavski listi. Shajališče sodrugov!

Na prijazen poset vabi

Marija Petrič,
gostilničarka.

Stavbena in gostilniška zadruga
Delavski dom v Trbovljah

registr. zadruga z omejenim jamstvom

priredi v nedeljo dne 23. julija 1911 ob 3. uri dopoldne v prostorih Delavskega doma svoj

redni občni zbor

z dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega zbora.
2. Računsko poročilo.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Sklepanje o čistem dobičku.
5. Preosnova pravil.
6. Ustanovitev sklada za pokritje deležev.
7. Volitev devetih članov v nadzorništvo in treh namestnikov.
8. Razno.

V zmislu § 14. pravil smejo na občnem zboru glasovati le oni člani, ki imajo plačano vsaj polovico deleža. — Člane se torej naprosi, da se v polnem številu udeležijo.

Trbovlje, dne 10. julija 1911.

Za načelstvo:

Peter Grobler, Ignacij Sitter, Ivan Jeretin.

„Kavarna
Unione v Trstu
ulica Caserma in Torre Bianca
se priporoča.“

Naznanilo.

Podpisani si usojam slavnemu občinstvu vljudo naznaniti, da premestim z dnem 15. julijem svojo mesarsko obrt iz dosedanjih prostorov v bivšo

Kosovo mesnico

in se cenjenim odjemalcem toplo priporočam.

V Idriji, dne 12. julija 1911.

Franc Klebec, mesar.

Kavarna „Central“

Sv. Petra cesta št. 37 pri jubilejskem mostu

— se cenjenemu občinstvu in delavstvu toplo priporoča. —

S spoštovanjem

Štefan Miholič, kavarnar.

Tehnični birô in podjetje zgradb

Ingenieur H. Uhliř, Ljubljana, Resljeva cesta 26

Strokovna izvršitev vseh vrst načrtov in proračunov, znanstvena mnenja, prevzeta zgradb